

РОЗДІЛ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 331.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.2.18>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ ЗАЙНЯТОСТІ ОКРЕМІЙ КАТЕГОРІЇ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Безденєжна Д.О.,

*викладач кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету*

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

ORCID: 0000-0003-4420-0330

e-mail: daryna.bezdieniezhna@karazin.ua

Безденєжна Д.О. Адміністративно-правове регулювання надання послуг Державною Службою Зайнятості окремії категорії осіб в умовах воєнного часу.

У статті досліджується концепція адміністративно-правового регулювання надання послуг Державною службою зайнятості в контексті воєнного часу. Особливу увагу приділено обслуговуванню окремих категорій громадян, які найбільше постраждали від війни в Україні. Серед цих категорій виділяються внутрішньо переміщені особи, учасники бойових дій та особи з інвалідністю.

Автор підкреслює важливість виділення зазначених категорій осіб серед інших через їхню підвищену психічно-емоційну вразливість та значні соціально-економічні втрати, спричинені війною в Україні. Державна служба зайнятості, будучи ключовим органом виконавчої влади в галузі сприяння зайнятості населення, виконує критичну роль у забезпеченні соціальної підтримки та інтеграції окремих категорій осіб, особливо в умовах воєнного часу. Її функції включають не тільки допомогу у працевлаштуванні, але й надання комплексних послуг, орієнтованих на соціально-економічну адаптацію внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю до повсякденного життя.

У статті детально аналізуються три ключові послуги, які надає Державна служба зайнятості. По-перше, це організація професійної освіти для зареєстрованих безробітних у спеціалізованих центрах професійно-технічної освіти, що входять до структури служби. По-друге, це механізм надання ваучерів для здобуття вищої освіти в акредитованих закладах вищої освіти за сприяння Державної служби зайнятості. По-третє, це підтримка у формі грантів, призначених для стимулювання підприємницької діяльності та відкриття власної справи. Серед основних проблем у механізмі надання зазначених послуг акцентується увага на подоланні передусім психологічних бар'єрів у реципієнтів, труднощах у забезпеченні інформаційної підтримки щодо пропонованих послуг, а також спрощенні процесу отримання та подальшої реалізації цих послуг. Акцентується увага на необхідності розширення класифікатора професій, за якими можна отримати безкоштовний ваучер на навчання у вищих навчальних закладах, з метою задоволення потреб більшості користувачів послуг, враховуючи їхні індивідуальні здібності та побажання.

Зроблено висновок, що успішне адміністративно-правове регулювання надання послуг для специфічних категорій осіб обумовлене співпрацею державних структур, вищих навчальних закладів, благодійних організацій та самих отримувачів послуг з метою забезпечення їхньої успішної інтеграції у соціально-економічне життя, зокрема реабілітації внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю у суспільному середовищі.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, послуги Державної служби зайнятості, внутрішньо переміщенні особи, учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, ваучер на навчання, грант на власну справу.

Bezdieniezhna D.O. Administrative-legal regulation of the provision of services by the State Employment Service to a separate category of persons in wartime conditions.

The article examines the concept of administrative legal regulation of service provision by the State Employment Service in the context of wartime. Particular attention is paid to servicing certain categories of citizens who have suffered the most from the war in Ukraine. These categories include internally displaced persons, combatants and persons with disabilities.

The author emphasizes the importance of distinguishing these categories of persons from others due to their increased mental and emotional vulnerability and significant socio-economic losses caused by the war in Ukraine. The State Employment Service, as a key executive body in the field of employment promotion, plays a critical role in providing social support and integration of certain categories of people, especially in wartime. Its functions include not only employment assistance, but also the provision of comprehensive services aimed at the socio-economic adaptation of internally displaced persons, combatants and persons with disabilities to everyday life.

The article provides a detailed analysis of three key services provided by the State Employment Service. Firstly, it's the organization of vocational education for registered unemployed individuals in specialized vocational training centers that are part of the service's structure. Secondly, it's the mechanism of providing vouchers for higher education in accredited higher education institutions with the assistance of the State Employment Service. Thirdly, it's support in the form of grants aimed at stimulating entrepreneurial activity and starting your own business. Among the main problems in the mechanism of providing these services, attention is focused on overcoming primarily psychological barriers in recipients, difficulties in providing informational support regarding the offered services, as well as simplifying the process of obtaining and further implementing these services. Emphasis is placed on the necessity of expanding the classifier of professions for which one can receive a free voucher for education in higher educational institutions, in order to meet the needs of the majority of service users, taking into account their individual abilities and preferences.

The conclusion is drawn that successful administrative - legal regulation of service provision for specific categories of individuals is conditioned by the cooperation of state structures, higher education institutions, charitable organizations, and the service recipients themselves to ensure their successful integration into socio-economic life, including the rehabilitation of internally displaced persons, combatants, and persons with disabilities in the community.

Key words: administrative-legal regulation, services of State Employment Service, internally displaced persons, combatants, individuals with disabilities due to war, training voucher, grant for own business.

Постановка проблеми. В умовах воєнного часу, зростає необхідність у забезпеченні соціального захисту населення, зокрема у сфері зайнятості населення. Державна Служба Зайнятості відіграє ключову роль у підтримці громадян та сприяє їхньому працевлаштуванню та перекваліфікації. Сьогодні на тлі російсько-української війни спостерігається значне збільшення осіб, які постраждали внаслідок військових дій та потребують належного соціального забезпечення з боку держави у сфері працевлаштування. З початком повномасштабного російського вторгнення життя українців зазнало кардинальних змін. Багато громадян були змушені залишити свої домівки та шукати прихисток у інших регіонах України, інші стали на захист Батьківщини, а після демобілізації адаптуються до мирного життя. Ці групи потребують особливої уваги та цільових заходів підтримки, для забезпечення їх соціальної та економічної стабільності.

Адміністративно-правове регулювання надання послуг Державною службою зайнятості уразливим категоріям осіб, які постраждали внаслідок війни, є важливою складовою соціальної політики держави. На сьогоднішній день ДСЗ активно адаптується до сучасних викликів та розширює систему послуг для осіб, які намагаються інтегруватися у цивільного життя. Проте, таке регулювання має бути адаптоване до поточних викликів та потреб, враховуючи специфічні умови, в яких опинилися постраждалі громадяни. Це зумовлює необхідність перегляду та вдосконалення адміністративно-правових механізмів, що регулюють надання послуг цим категоріям населення.

Стан опрацювання. Питання надання державних соціальних послуг у сфері зайнятості населення досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як О. Волярська, Т. Вонберг, Т. Кицак, В. Петюх, Л. Фокас, Л. Щетініна, Ю. Маршавін, В. Скульська, Д. Прайс, Ф. Туй, Е. Хансен та інші. У своїх роботах вони запропонували шляхи та конкретні механізми вдосконалення окремих соціальних послуг у сфері зайнятості населення, включаючи працевлаштування, профорієнтацію та організацію професійного навчання для безробітних.

Однак, поточна соціально-економічна ситуація, яка значно погіршилася через повномасштабне вторгнення, підкреслює необхідність розширення послуг саме для осіб, які найбільше постраждали від військових дій. Зокрема, постає необхідність удосконалення механізмів регулювання цільових програм, які враховують специфічні проблеми внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни під час їхнього повернення до цивільного життя.

Мета статті полягає у розгляді адміністративно-правового регулювання надання послуг Державної служби зайнятості внутрішньо переміщеним особам, учасникам бойових дій та особам з інвалідністю в умовах воєнного конфлікту.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення **таких завдань**:

- проаналізувати поточний стан адміністративно-правового регулювання надання послуг Державною службою зайнятості ВПО, УБД та осіб з інвалідністю;
- дослідити законодавчі та адміністративні норми, що регулюють процес надання підтримки та соціального захисту ВПО, УБД та осіб з інвалідністю;
- виявити основні проблеми та недоліки, що існують у системі надання послуг цим категоріям населення під час воєнного конфлікту;
- виділити можливі шляхи вдосконалення адміністративних процедур та механізмів надання послуг ВПО, УБД та особам з інвалідністю з боку Державної служби зайнятості.

Виклад основного матеріалу. Проблему адміністративно-правового регулювання надання послуг у сфері забезпечення права на зайнятість Державною службою зайнятості, зокрема в контексті соціального захисту найуразливіших верств населення, потрібно вирішувати вже сьогодні. Зокрема, звернення до Основного Закону України, а саме статті 43, що гарантує право кожного на працю, включаючи можливість заробляти собі на життя працею за власним вибором або згодою, а також статті 53, яка передбачає право на освіту, відображає необхідність забезпечення доступу до професійного навчання та працевлаштування для ВПО, учасників бойових дій та ветеранів. Це є важливою складовою реалізації їх конституційних прав, сприяючи їхній соціальній інтеграції та гідному життю через отримання необхідних навичок та знань для ефективного працевлаштування.

Для проведення аналізу адміністративно-правового регулювання надання послуг Державною службою зайнятості, важливо розглянути правову сутність цього явища, оскільки воно представляє собою складний та динамічний процес, що постійно трансформується в контексті змін суспільних відносин. Т.С. Візир розглядає адміністративно-правове регулювання в сфері безпеки України як діяльність державних органів, спрямовану на упорядкування, захист і розвиток суспільних відносин, що виникають у сфері політичної, екологічної, науково-технологічної, економічної (фінансової), демографічної, інформаційної, соціальної та військової безпеки в Україні [1; с. 155]. Р.В. Шаповал і Н.Ю. Цибульник описують адміністративно-правове регулювання як набір конкретних інструментів і методів, що використовуються органами виконавчої влади під час застосування права з метою контролю та регулювання управлінських відносин з точки зору адміністративного права [12; с. 43]. Зважаючи на думку В.І. Теремецького, адміністративно-правове регулювання має наступні характеристики: 1) це вплив держави на відносини між її суб'єктами; 2) воно здійснюється за допомогою правових інструментів, що утворюють механізм адміністративно-правового впливу; 3) його метою є організація державно-владних відносин; 4) воно встановлює юридичні права та обов'язки учасників таких відносин [11; с. 109].

На підставі вищевикладеного адміністративно-правове регулювання надання послуг Державної служби зайнятості можна визначити як діяльність державних органів, спрямовану на організацію, контроль та розвиток суспільних відносин, що виникають у процесі надання соціальних послуг населенню через ДСЗ. Це включає в себе застосування конкретних інструментів і методів з боку органів виконавчої влади з метою забезпечення якісного та доступного обслуговування громадян, встановлення відповідних прав та обов'язків для учасників процесу надання соціальних послуг, а також упорядкування внутрішніх процесів ДСЗ та їх взаємодії з громадою.

У контексті статті ми розглядаємо надання послуг «окремим категоріям осіб в умовах воєнного часу» як допомогу тим, хто безпосередньо постраждав або взяв участь у військових конфліктах. Ці особи включають в себе внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю, і потребують спеціальної уваги через декілька причин. По-перше, соціальна відповідальність держави перед своїми громадянами, зокрема перед тими, хто ризикував життям та здоров'ям у захисті країни, вимагає забезпечення їм відповідних можливостей працевлаштування, професійної підготовки та підтримки. По-друге, внутрішньо переміщені особи та ветерани війни зазвичай втрачають стандартну соціальну та економічну підтримку через участь у бойових діях або евакуацію. Їм необхідна допомога у поверненні до повсякденного життя, включаючи психологічну реабілітацію та пошук гідної роботи. По-третє, учасники бойових дій та ветерани війни можуть мати унікальний досвід і вміння, які можуть бути цінними для певних видів робіт або професій. Однак їм може бути складно адаптуватися до цивільного життя та знайти роботу, що відповідає їхнім навичкам. Це особливо актуально з урахуванням того, що більшість демобілізованих осіб мають інвалідність внаслідок воєнних дій, що обмежує їх можливості працевлаштування. Статус ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб в Україні регулюється відповідним законодавством. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»[3] та «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»[4] містять законодавчі норми, які визначають поняття категорій ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб, що допомагає ефективному адміністративно-правовому регулюванню надання послуг Державною службою зайнятості, що сприяє забезпеченню їхніх потреб та захисту їхніх прав.

На сьогоднішній день Державна служба зайнятості, як безпосередній орган виконавчої влади, що надає соціальні послуги у сфері зайнятості, спільно з урядом, зробила значний внесок у поліпшення соціально-економічної ситуації на ринку праці. На офіційному веб-сайті Державної служби зайнятості представлено актуальні соціальні послуги, які надаються в рамках програми підтримки внутрішньо переміщеним особам, учасникам бойових дій та особам з інвалідністю. Ці послуги включають: 1) професійне навчання; 2) ваучери на навчання у вищих навчальних закладах; 3) гранти на власну справу. Пропонуємо ретельно проаналізувати ці послуги та дослідити їхню ефективність у контексті адміністративно-правового регулювання.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності Державної служби зайнятості, як ключового органу виконавчої влади у сфері зайнятості, є організація професійного навчання для зареєстрованих внутрішньо-переміщених осіб, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни. Служба здійснює комплексні заходи, спрямовані на підвищення рівня професійної кваліфікації зазначених осіб, забезпечуючи їм можливість здобуття нових знань і навичок, необхідних для успішного працевлаштування. Важливим компонентом діяльності Державної служби зайнятості у цьому напрямку є організація професійного навчання для зазначеної категорії осіб в закладах вищої освіти та закладах професійної (професійно-технічної) освіти, які підпорядковуються Державній службі зайнятості. У березні 2023 року Кабінет Міністрів України затвердив Постанову, яка регулює Порядок професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних [7], що охоплює усіх безробітних, які мають право на отримання соціальних послуг у цій сфері. Проте, цей нормативний акт не враховував специфічні потреби учасників бойових дій та ветеранів війни. Внаслідок цього виникла необхідність затвердження урядом експериментального проекту, спрямованого на організацію професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що підпорядковуються Державній службі зайнятості. Цей проект має більш вузьку спеціалізацію, зосереджуючись на конкретних потребах осіб, які найбільше постраждали, захищаючи державу. Таким чином таке навчання здійснюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 984 від 15 вересня 2023 року, яка регламентує порядок та умови проведення професійного навчання для цих категорій осіб. Метою експериментального проекту є підтримання конкурентоспроможності учасників бойових дій та осіб з інвалідністю у наслідок війни через організацію професійного навчання та перекваліфікації [5]. Це передбачає створення умов для здобуття сучасних знань і навичок, що відповідають вимогам ринку праці. Проект забезпечує доступ до якісної освіти та професійної підготовки, що сприятиме успішній інтеграції цих категорій населення у трудову діяльність. Основні заходи проекту включають розробку спеціалізованих навчальних програм, адаптованих до потреб і можливостей ветеранів, співпрацю з провідними навчальними закладами та підприємствами, а також надання соціально-психологічної підтримки.

Особливу увагу приділяють створенню індивідуальних планів професійного розвитку, що враховують особисті інтереси та потенціал кожного учасника. Крім того, проект передбачає фінансову підтримку для покриття витрат на навчання, на проживання в період навчання, а також на проїзд до місця проходження навчання та у зворотньому напрямку в період проходження професійної підготовки, що забезпечує рівні можливості для всіх зацікавлених осіб, що гарантується Наказом Міністерства економіки України від 28. 03. 2023 № 14432 [6].

Аналізуючи послугу з навчання у Центрах професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, можна виокремити як переваги, так і недоліки цієї послуги. До переваг слід віднести: прийом на навчання без вступних іспитів, зручне територіальне розташування поблизу місця проживання, максимальне врахування потреб роботодавців під час навчання, висока швидкість навчання (програми навчання у ЦПТО коротші за терміном у порівнянні з програмами закладів вищої освіти), практична спрямованість (навчання у ЦПТО орієнтоване на практичні навички, які можна відразу застосувати на робочому місці, що особливо важливо для спеціальностей, що потребують специфічних технічних знань і вмінь), а також фінансова доступність (навчання у ЦПТО здебільшого є безкоштовним або має невисоку вартість завдяки державному фінансуванню та підтримці).

Водночас, не можна оминати і недоліки такого навчання, до яких належать: обмеженість спеціалізацій (вибір спеціальностей у ЦПТО може бути обмеженим порівняно з закладами вищої освіти, які пропонують різноманітні напрями діяльності), рівень теоретичних знань (програми у ЦПТО більше орієнтовані на практичні навички, а теоретична підготовка може бути менш глибокою у порівнянні з програмами вищої освіти), кар'єрні перспективи (отримання вищої освіти, яка підтверджується дипломом вищого навчального закладу, розширює перспективи кар'єрного розвитку та відкриває доступ до більш престижних і високооплачуваних посад.)

Для подолання зазначених недоліків та з метою розширення можливостей для постраждалих від українсько-російської війни, Державна служба зайнятості утілює стратегічний підхід, співпрацюючи з установами вищої освіти. Цей захід націлено на забезпечення додаткових можливостей для подолання складнощів безробіття, що є актуальним для цієї категорії осіб. Уряд вирішив надати можливість внутрішньо переміщеним особам, учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни опанувати нові, відповідно до ринкових потреб, професії за допомогою безкоштовних ваучерів на навчання. Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення» ваучер – це стандартизований документ, який надає особі право на перепідготовку за робітничою професією, підготовку за спеціальністю для отримання магістерського ступеня на основі вже здобутого ступеня бакалавра або магістра у іншій спеціальності, а також можливість отримання наступного рівня освіти (за винятком третього рівня вищої освіти), спеціалізацію та підвищення кваліфікації у навчальних закладах або на роботодавця [8]. Згідно з оновленим установленим порядком, ваучери для підтримки конкурентоспроможності певних категорій громадян на ринку праці видаються одноразово. Ця можливість доступна особам, які мають професійно-технічну або вищу освіту, не є безробітними (тобто не зареєстровані у службі зайнятості як безробітні) та не проходили навчання за рахунок Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття протягом останніх трьох років. При цьому визначено максимальну суму ваучера, яка становить десятикратний розмір прожиткового мінімуму (на поточний момент ця сума становить 30 280 грн), а вартість навчання не може перевищувати цю суму. У разі, якщо вартість навчання вище зазначеної суми, різницю має доповнювати особа самостійно [9]. На основі ваучера здійснюється перепідготовка, спеціалізація та підвищення кваліфікації за професіями і спеціальностями, що відповідають пріоритетним видам економічної діяльності, а також підготовка на наступному освітньо-кваліфікаційному рівні. Навчання проводиться професійно-технічними та вищими навчальними закладами, підприємствами, установами і організаціями, які мають ліцензію на надання освітніх послуг. У переліку професій і спеціальностей, за якими може бути виданий ваучер, зазначено приблизно 120 напрямків, охоплюючи різноманітні галузі, такі як ІТ-технології, будівництво, транспорт, освіта, медицина, сільське господарство, соціальне обслуговування та інші. Цей перелік є результатом затвердження Міністерством економіки України [10].

На практиці адміністративно-правове регулювання послуги, що надається за допомогою ваучерів на навчання для певних категорій осіб, виявляється не таким досконалим у забезпеченні повного здійснення їх права на освіту. Це призводить до зменшення попиту на такі послуги з

різних причин. По-перше, програма має обмежене фінансування, що призводить до того, що багато цільових осіб не можуть собі дозволити продовжувати навчання через відсутність коштів. По-друге, програма спрямована на осіб, які вже мають професійну освіту, в той час як багато молодих людей, які взяли участь у бойових діях, не мали можливості отримати освіту до війни і, відповідно, не можуть скористатися безкоштовним ваучером на навчання. По-третє, низький рівень інформованості про цю програму серед цільової аудиторії є серйозною перешкодою, оскільки мало хто знає про її існування та умови участі. По-четверте, перелік доступних професій за програмою є обмеженим, що не відповідає сучасним потребам ринку праці та обмежує можливості вибору для учасників. Особливу увагу слід звернути на те, що більшість цих осіб мають фізичні обмеження, які перешкоджають їм працювати на роботах з великим фізичним навантаженням.

У зв'язку з вищезазначеними викликами постає питання про доцільність створення та удосконалення центрів ветеранського розвитку на базі закладів вищої освіти. Вважаємо, що відповідь на це питання є однозначно позитивною. Наразі спостерігається тенденція відкриття таких центрів по всій країні за ініціативою Міністерства у справах ветеранів у співпраці з провідними вищими навчальними закладами. На сьогоднішній день зазначений експериментальний проект щодо відкриття центрів ветеранського розвитку реалізований на базі 14 закладів вищої освіти у різних областях країни. Мета відкриття таких центрів полягає в сприянні інтеграції ветеранів у військових діях у мирне суспільство шляхом освітніх програм та подальшого їх працевлаштування, сприяючи їх успішному переходу до цивільного життя та професійному зростанню. Центри ветеранського розвитку створені для вирішення проблем, з якими стикаються демобілізовані особи у процесі адаптації до цивільного життя, зокрема сприяння зайнятості або самозайнятості. Для забезпечення їхнього успішного включення в цивільне життя необхідно створити умови для їх адаптації, зокрема, забезпечити їм правовий, менторський і, що найважливіше, психологічний супровід під час навчання. Таким чином, центри ветеранського розвитку також мають виконувати координаційну роботу у реалізації навчальних програм підготовки, а також надавати інформаційні та консультативні послуги, що сприятиме вирішенню проблеми необізнаності з можливими соціальними послугами. Розвиток таких центрів дозволить забезпечити персоналізований підхід у роботі з ветеранами, задовольнити їхні освітні потреби, а також сприятиме перезапуску їхніх професійних компетенцій та розвитку підприємницьких ініціатив.

Також у рамках доступних професій у класифікаторі спеціальностей, за якими можна отримати ваучер на безкоштовне навчання, варто розглянути включення додаткової спеціальності, такої як «помічник ветеранів». Це дозволить особам, які мають бажання надавати допомогу ветеранам, отримати спеціалізовану підготовку для цієї конкретної сфери.

Включення такої спеціальності може вирішити кілька викликів одночасно. По-перше, це забезпечить цільову категорію осіб додатковими робочими місцями. По-друге, це сприятиме розширенню вказаних ветеранських центрів та підвищенню кількості досвідчених спеціалістів, які будуть працювати з ветеранами, що допоможе забезпечити їхню успішну інтеграцію у суспільство та ринок праці.

Додатково до наведених вище послуг Державної служби які надаються учасникам бойових дій, особам з інвалідністю та членам їх сімей, важливою є послуга надання грантів на розвиток власної справи для цієї категорії осіб у рамках програми «Робота». Це обґрунтовано тим, що створення власної справи може бути ефективним шляхом для їхнього соціального та економічного реабілітування. Повномасштабне вторгнення призвело до розгляду урядом можливості надання фінансової підтримки на розвиток власного бізнесу з метою підтримки внутрішньої економіки країни, яка страждає внаслідок військових дій. Ініціатива, яка включена до Постанови КМУ від 21 червня 2022 року № 738 «Деякі питання надання грантів бізнесу», передбачає надання безповоротної державної допомоги у формі грантів з метою сприяння зайнятості населення та розвитку або створенню підприємницької діяльності [2]. Важливо зазначити, що ця послуга доступна для всіх українців, які відповідають законодавчо встановленим критеріям. У контексті тематики статті варто звернути увагу на відмінності у розмірах грантів та механізмах їх реалізації для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та членів їхніх сімей. Вказані категорії осіб можуть отримати грант у розмірі до 250 тисяч гривень при умові створення принаймні одного робочого місця; до 500 тисяч гривень – мінімум двох робочих місць; до 1 мільйона гривень для учасників бойових дій та осіб з інвалідністю при створенні мінімум 4 робочих місця. Для порівняння, максимальна сума гранту для інших категорій складає до 250 тисяч гривень (при умові

створення двох робочих місць). Одночасно зазначено, що додатковою умовою для учасників бойових дій та осіб з інвалідністю, які мають намір подати заявку на отримання гранту у розмірі від 500 тисяч гривень, є необхідність мати статус фізичної особи-підприємця протягом не менш як 36 місяців, а також здійснити внесок з власних коштів у розмірі 30% від загальної суми гранту.

Навіть при теоретичній можливості отримати грант на розвиток власної справи до 1 мільйона гривень для деяких категорій осіб, додаткові умови ускладнюють процес отримання такої підтримки через вимоги до співфінансування, які можуть бути недосяжними для багатьох демобілізованих осіб або людей з інвалідністю, що мають обмежені фінансові ресурси. До того ж, більшість учасників бойових дій та осіб з інвалідністю на момент бажання створення бізнесу не мають статусу фізичних осіб-підприємців протягом необхідного періоду, що також перешкоджає отриманню такого гранту на практиці.

Однією з основних умов для отримання грантів на власну справу, окрім подання заявки, є написання бізнес-плану. Ця вимога відлякує багатьох потенційних заявників, адже особам, які не мають попереднього досвіду участі в підприємницькій діяльності, складно зрозуміти механізми написання бізнес-плану. У зв'язку з цим виникає необхідність у створенні експрес курсів та воркшопів для початківців-підприємців, які будуть проводитися фахівцями Державної служби зайнятості. При цьому необхідно залучити професіоналів з підприємницької сфери, які можуть надати індивідуальні консультації з розробки бізнес-плану, оскільки кожна підприємницька ініціатива є унікальною і вимагає індивідуального підходу. Це допоможе їм розробити індивідуальний, реалістичний і ефективний бізнес-план та отримати фундаментальні знання та вміння в управлінні підприємницькою діяльністю. Такий підхід сприятиме формуванню стійкого та конкурентоспроможного бізнесу серед молодих підприємців.

Також серед умов отримання грантів є створення щонайменше одного робочого місця (залежно від суми гранту) протягом 6 місяців з отримання гранту, здійснення діяльності не менше трьох років, укладання контракту мінімум на 2 роки та сплата податків, зокрема за найманих працівників. За деякими опитуваннями, близько 65% ветеранів та тих, хто зараз служить у лавах Збройних Сил України, хотіли б відкрити власну справу. Проте вони стикаються з проблемами, зокрема з браком можливостей для перекваліфікації [13]. У цьому контексті слід повернутися до доцільності розширення класифікатора професій, за якими можна отримати ваучер на безкоштовне навчання та надати можливість бажуючим відкрити власну справу оволодіти необхідними знаннями з підприємницької діяльності, маркетингу, бухгалтерії та основ управління.

Важливо звернути увагу на необхідність запровадження податкових механізмів подальшого стимулювання підприємницької діяльності серед ветеранів, а також державних програм кредитування. По-перше, необхідно прийняти відповідний нормативно-правовий акт, який слугуватиме основою для регулювання відкриття та ведення бізнесу ветеранами, а саме учасниками бойових дій, особами з інвалідністю та членами їх сімей. По-друге, для стимулювання таких осіб до започаткування власної справи слід розробити компромісний варіант спрощеної системи оподаткування не тільки під час дії воєнного стану, а і після його закінчення. По-третє, варто створити спеціальний фонд для кредитування такого бізнесу на пільгових умовах, який фінансуватиметься як за рахунок державних коштів, так і за рахунок благодійних організацій та міжнародних партнерів. Також важливо спростити процедуру отримання дозволів та ліцензій для підприємств започаткованих ветеранами або членами їх сімей, аби значно зменшити час і зусилля, необхідні для отримання відповідних документів.

Висновки. Розглядаючи адміністративно – правове регулювання надання соціальних послуг для окремих категорій громадян, а саме внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни можемо дійти висновку, що таке регулювання є невід'ємною частиною забезпечення гнучкої та доступної системи отримання професійного навчання та перспективи розвитку власної справи для цих категорій громадян.

Запропоноване визначення адміністративно-правового регулювання надання соціальних послуг Державної служби зайнятості включає характеристики організації, контролю, розвитку суспільних відносин, застосування адміністративних інструментів і методів, забезпечення прав та обов'язків, упорядкування внутрішньої діяльності ДСЗ та взаємодії з громадою та іншими суб'єктами задля забезпечення комфортного та ефективного інтегрування внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю у цивільне життя.

Існуюча законодавча база та система послуг, що надаються Державною службою зайнятості,

є чітко визначеними, однак відсутність конкретного механізму реалізації цих послуг ускладнює їх практичне впровадження. Складність запроваджених послуг та низька обізнаність про їхнє існування значно уповільнюють процес швидкої реабілітації осіб після звільнення з військової служби та їх інтеграцію в мирне життя. Це призводить до труднощів у доступі до необхідних ресурсів і можливостей, що негативно впливає на соціальну та професійну адаптацію ветеранів. Ситуація вимагає активних заходів щодо підвищення поінформованості та спрощення процедур надання підтримки для забезпечення ефективної реабілітації та інтеграції.

Збільшення кількості профільних фахівців у центрах ветеранського розвитку на базі закладів вищої освіти, розширення класифікаторів професій, за якими можна отримати ваучер на безкоштовне навчання, а також збільшення фінансування цієї послуги є актуальними кроками для створення сприятливих умов соціальної адаптації та професійного зростання учасників бойових дій і осіб з інвалідністю. Ці заходи сприятимуть їхній інтеграції в економічне та соціальне життя країни, забезпечуючи можливість активної участі в суспільних процесах.

Державна підтримка у відкритті власної справи ветеранами війни та членами їх сімей в Україні є надзвичайно важливою як для соціально-економічної реабілітації учасників програми, так і для покращення загальної економічної ситуації в країні. Існуючі державні ініціативи та програми, зокрема надання грантів на власну справу є важливими кроками в цьому напрямку. Проте, для максимального розкриття потенціалу цих стартапів необхідно врахувати та подолати ряд проблем і викликів. Комплексний підхід і тісна співпраця між державними органами, закладами вищої освіти, приватним сектором та громадянським суспільством сприятимуть не лише соціальній адаптації ветеранів, але й забезпечать позитивний вплив на економічний розвиток країни. Професійне навчання майбутніх бізнесменів, запровадження податкових пільг, створення спеціальних фондів для пільгового кредитування, залучення благодійних організацій та міжнародних партнерів, а також спрощення процедур отримання дозволів та ліцензій для такого бізнесу є необхідними заходами для стимулювання та розвитку підприємництва серед ветеранів. Це, у свою чергу, підвищить рівень зайнятості, збільшить внесок ветеранів у економіку та зміцнить соціальну стабільність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Візір Т.С. Адміністративно-правове регулювання сфери безпеки України. *Юридичний бюлетень*. Вип. 8. 2018. С. 150–156.
2. Деякі питання надання грантів бізнесу: *Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Заява* від 21.06.2022 № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#n19> (дата звернення: 09.06.2024).
3. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: *Закон України* від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 09.06.2024).
4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: *Закон України* від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (дата звернення: 09.06.2024).
5. Про реалізацію експериментального проекту з організації професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості: *Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Заява* від 15 вересня 2023 № 984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.06.2024).
6. Про затвердження Порядку компенсації зареєстрованим безробітним витрат на проїзд до місця проходження навчання та у зворотному напрямку в період проходження проходження професійної підготовки або перепідготовки, підвищення кваліфікації: *Наказ Міністерства економіки; Наказ, Порядок, Форма* від 28.09.2023 № 14432. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1973-23#Text> (дата звернення: 09.06.2024).
7. Про затвердження Порядку професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних: *Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Сертифікат, Форма типового документа* від 24.03.2023 № 264. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.06.2024).

8. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#n305> (дата звернення: 09.06.2024).
9. Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці: *Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Перелік* від 20.03.2013 № 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.06.2024).
10. Про затвердження Переліку професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер *Міністерство економіки*; Наказ, Перелік від 11.04.2023 № 2040. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0793-23#Text> (дата звернення: 09.06.2024).
11. Теремецький В.І. Податкові правовідносини в Україні: монографія. Харків: Диска плюс, 2012. 648 с.
12. Шапова Р.В., Цибульник Н.Ю. Зміст адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів публічного адміністрування у секторі безпеки України. *Право та державне управління*. № 4. 2021. С. 39–44.
13. 64% військових хочуть відкрити власну справу: як держава може їм допомогти: Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2024/02/19/121798572/> (дата звернення: 09.06.2024).